

**Міністерство освіти і науки України
Державний університет «Житомирська політехніка»**

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

для проведення лекційних, практичних занять
та самостійної роботи студентів
з навчальної дисципліни

«МІЖНАРОДНА ДІЯЛЬНІСТЬ В ГАЛУЗІ ГІРНИЦТВА»

для студентів освітнього рівня «магістр»
денної та заочної форми навчання

за спеціальністю 184 «Гірництво»

УДК 622.1

Шлапак В.О.

Методичні вказівки для проведення лекційних, практичних занять та самостійної роботи студентів з навчальної дисципліни «міжнародна діяльність в галузі гірництва» для студентів освітнього рівня «магістр» денної та заочної форми навчання за спеціальністю 184 «Гірництво» – Житомир: ЖДТУ, 2019. – 14 с.

Рецензенти:

професор, доктор техн. наук **В.В. Коробійчук** (кафедра розробки родовищ корисних копалин ім. проф. Бакка М.Т.);

доцент, кандидат технічних наук **А.О. Криворучко** (кафедра маркшейдерії).

Рекомендовано до видання
методичною радою
гірничо-екологічного факультету ЖДТУ
протокол № __ від « » _____ 2019 р.

© Шлапак В.О., 2019

ЗМІСТ

Вступ	4
1. Опис навчальної дисципліни	5
2. Мета та завдання навчальної дисципліни	6
3. Зміст лекційного курсу	6
4. Зміст практичних занять	7
5. Теми для самостійної роботи	8
6. Перелік питань на тестові завдання для складання заліку	9
7. Рекомендована література	14
8. Інформаційні ресурси	14

Вступ

В умовах ринкової економіки пильна увага приділяється міжнародній співпраці. Від успішного ведення цієї діяльності залежить і розвиток економіки України, підвищення добробуту населення, торгівельно-економічне співробітництво України з іншими державами, а також вихід її на міжнародні ринки збуту.

Міжнародна діяльність та новітні технології в галузі гірництва, які впливають безпосередньо на якість, продуктивність, собівартість, ціну продукції, прибуток гірничого підприємства – тісно пов'язані між собою, тому керівництво повинно чітко визначити основні напрямки вдосконалення і впровадження найсучасніших технологічних рішень, які забезпечать випуск високоякісної конкурентоспроможної та економічно вигідної продукції.

Для функціонування сучасного гірничодобувного підприємства або підприємства по переробці і збагаченню корисних копалин, не залежно від виду його діяльності, необхідні відповідні бачення в галузі міжнародної діяльності в гірництві. Міжнародна співпраця – це крок у визначенні і використанні наукових і організаційних основ в гірництві, застосуванні новітніх технічних засобів, правил і норм, необхідних для досягнення максимального ступеня розвитку.

Тому засвоєння широкого кола питань, що стосуються міжнародної діяльності в галузі гірництва становить основу підготовки сучасного гірничого інженера.

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньокваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3		За вибором студента	
Модулів – 2	Напрямок підготовки 184 “Гірництво”	Рік підготовки:	
Індивідуальне науково-дослідне завдання відсутнє		2-й	2-й
Загальна кількість годин – 90		Семестр	
		3-й	3-й
		Лекції	
		16 год.	8 год.
		Практичні, семінарські	
	16 год.	12 год.	
	Лабораторні		
	-	-	
	Самостійна робота		
	58 год.	70 год.	
	Індивідуальні завдання: –		
	Вид контролю: залік		
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 8 год. самостійної роботи студента – 14,5 год.	Освітньо-кваліфікаційний рівень: магістр		

2. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Програма професійно-орієнтованої дисципліни «Міжнародна діяльність в галузі гірництва» конкретизує освітньо-професійну програму вищої освіти за професійним спрямуванням 184 «Гірництво».

Програма професійно-орієнтованої дисципліни «Міжнародна діяльність в галузі гірництва» складає навчально-методичного забезпечення підготовки фахівців освітньо-кваліфікаційного рівня спеціаліст. Програма встановлює зміст навчання з дисципліни, розподіл навчального матеріалу за видами занять, визначає обсяг та рівень засвоєння знань за видами навчальних занять та самостійної роботи згідно вимог освітньо-професійної програми підготовки магістрів.

Міжнародна діяльність в галузі гірництва – це науково-технічна дисципліна, в якій вивчаються:

- передовий досвід в галузі гірництва;
- розвиток гірничої справи, як окремої галузі науки;
- принципи, форми та напрями міжнародного співробітництва в галузі гірництва;
- структуру міжнародних організацій в галузі гірництва;
- розв’язування різних задач гірничої та геологорозвідувальної справи.
- результати впровадження наукових і технологічних здобутків в гірництві.

Вивчення вибіркової дисципліни базується на знаннях основи гірничого виробництва, теорії ймовірності та математичної статистики, геології, фізики, гірничих технологій.

3. ЗМІСТ ЛЕКЦІЙНОГО КУРСУ

Змістовий модуль 1. Міжнародне співробітництво в галузі гірництва

Тема 1. Вступ. Зміст курсу та його значення для гірництва. Мета вивчення курсу, задачі.

Тема 2. Розвиток гірничої справи, як окремої галузі науки в Україні та світі. Поняття “гірнична справа”. Концепція розвитку гірничої справи, як окремої галузі науки. Вчені, які сприяли становленню гірничої справи.

Тема 3. Принципи, форми та напрями міжнародного співробітництва в галузі гірництва. Основні принципи міжнародного співробітництва в галузі гірництва. Основні форми міжнародного співробітництва в галузі гірництва. Основні напрями міжнародного співробітництва в галузі гірництва.

Тема 4. Міжнародні організації в галузі гірництва. Історія створення міжнародних організацій в галузі гірництва та його функції у вирішенні проблем освоєння надр. Структури міжнародних організацій в галузі гірництва та особливості прийняття рішень. Основні нормативно-правові акти які прийняті за сприяння міжнародних організацій в галузі гірництва.

Змістовий модуль 2. Особливості міжнародної діяльності в гірничій справі

Тема 5. Установи та офіційні організації, які працюють у сфері використання та освоєння надр. Державна комісія з запасів. Центр міжнародного співробітництва ДНВП «Геоінформ України». Комісії з регулювання обліку запасів в країнах ЄС, Азії, Північної та Південної Америки.

Тема 6. Особливості проведення міжнародних конференцій, конгресів, виставок. Результати впровадження наукових і технологічних здобутків в гірництві.

Тема 7. Громадський рух у сфері використання та освоєння надр. Громадські організації. Методи залучення громадськості, проведення громадського форуму. Формування громадської думки щодо проблем використання надр.

Тема 8. Міжнародні та міждержавні угоди, які регламентують міжнародну діяльність в гірництві. Гірничі справи в країнах світу. Показники використання природних ресурсів.

4. ЗМІСТ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

Змістовий модуль 1. Міжнародне співробітництво в галузі гірництва

Тема 1. Вступ. Зміст курсу та його значення для гірництва. Мета вивчення курсу, задачі.

Тема 2. Розвиток гірничої справи, як окремої галузі науки в Україні та світі. Поняття “гірничі справи”. Концепція розвитку гірничої справи, як окремої галузі науки. Вчені, які сприяли становленню гірничої справи.

Тема 3. Принципи, форми та напрями міжнародного співробітництва в галузі гірництва. Основні принципи міжнародного співробітництва в галузі гірництва. Основні форми міжнародного співробітництва в галузі гірництва. Основні напрями міжнародного співробітництва в галузі гірництва.

Тема 4. Міжнародні організації в галузі гірництва. Історія створення міжнародних організацій в галузі гірництва та його функції у вирішенні проблем освоєння надр. Структури міжнародних організацій в галузі

гірництва та особливості прийняття рішень. Основні нормативно-правові акти які прийняті за сприяння міжнародних організацій в галузі гірництва.

Змістовий модуль 2. Особливості міжнародної діяльності в гірничій справі

Тема 5. Установи та офіційні організації, які працюють у сфері використання та освоєння надр. Державна комісія з запасів. Центр міжнародного співробітництва ДНВП «Геоінформ України». Комісії з регулювання обліку запасів в країнах ЄС, Азії, Північної та Південної Америки.

Тема 6. Особливості проведення міжнародних конференцій, конгресів, виставок. Результати впровадження наукових і технологічних здобутків в гірництві.

Тема 7. Громадський рух у сфері використання та освоєння надр. Громадські організації. Методи залучення громадськості, проведення громадського форуму. Формування громадської думки щодо проблем використання надр.

Тема 8. Міжнародні та міждержавні угоди, які регламентують міжнародну діяльність в гірництві. Гірнична справа в країнах світу. Показники використання природних ресурсів.

5. ТЕМИ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Змістовий модуль 1. Міжнародне співробітництво в галузі гірництва

Тема 1. Вступ. Зміст курсу та його значення для гірництва. Мета вивчення курсу, задачі.

Тема 2. Розвиток гірничої справи, як окремої галузі науки в Україні та світі. Поняття “гірнична справа”. Концепція розвитку гірничої справи, як окремої галузі науки. Вчені, які сприяли становленню гірничої справи.

Тема 3. Принципи, форми та напрями міжнародного співробітництва в галузі гірництва. Основні принципи міжнародного співробітництва в галузі гірництва. Основні форми міжнародного співробітництва в галузі гірництва. Основні напрями міжнародного співробітництва в галузі гірництва.

Тема 4. Міжнародні організації в галузі гірництва. Історія створення міжнародних організацій в галузі гірництва та його функції у вирішенні проблем освоєння надр. Структури міжнародних організацій в галузі гірництва та особливості прийняття рішень. Основні нормативно-правові акти які прийняті за сприяння міжнародних організацій в галузі гірництва.

Змістовий модуль 2. Особливості міжнародної діяльності в гірничій справі

Тема 5. Установи та офіційні організації, які працюють у сфері використання та освоєння надр. Державна комісія з запасів. Центр міжнародного співробітництва ДНВП «Геоінформ України». Комісії з регулювання обліку запасів в країнах ЄС, Азії, Північної та Південної Америки.

Тема 6. Особливості проведення міжнародних конференцій, конгресів, виставок. Результати впровадження наукових і технологічних здобутків в гірництві.

Тема 7. Громадський рух у сфері використання та освоєння надр. Громадські організації. Методи залучення громадськості, проведення громадського форуму. Формування громадської думки щодо проблем використання надр.

Тема 8. Міжнародні та міждержавні угоди, які регламентують міжнародну діяльність в гірництві. Гірничі справи в країнах світу. Показники використання природних ресурсів.

6. ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ НА ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ ДЛЯ СКЛАДАННЯ ЗАЛІКУ

1. До міжнародних програм індивідуальної мобільності відносять?
2. Найбільша Рамкова програма Європейського Союзу з фінансування науки та інновацій із загальним бюджетом близько 80 мільярдів євро, розрахована на 2014–2020 роки?
3. Короткострокові стипендії для науковців за кордоном надаються на термін?
4. Горизонт 2020 це?
5. Досвідчені науковці це?
6. Програма “Вісбі”?
7. Експорт це?
8. Імпорт це?
9. Основні переваги експорту?
10. Додаткові стимули початку експорту в поточній економічній ситуації?
11. Мета маркетингового дослідження при експорті?
12. Діяльність, пов'язана з видобуванням із надр корисних копалин на основі новітніх досягнень науки і техніки?
13. Комплекс галузей важкої промисловості з розвідування родовищ корисних копалин, їх видобутку з надр землі та збагачення?
14. Поверхня корисної копалини або породи, з якої безпосередньо здійснюється її виїмка?

15. Порожина у гірничому масиві після виймання корисних копалин та інших порід?
16. Польове маркетингове дослідження це?
17. Кабінетне маркетингове дослідження це?
18. Переваги польового маркетингового дослідження?
19. Переваги кабінетного маркетингового дослідження?
20. Природні агрегати однорідних або різних мінералів, утворених за певних геологічних умов у земній корі або на її поверхні?
21. Гірниче підприємство, що добуває рудні та нерудні корисні копалини відкритим способом?
22. Недоліки кабінетного маркетингового дослідження?
23. Роботи, що проводяться із застосуванням вибухових речовин для руйнування гірничих порід за допомогою вибуху з метою видобутку корисних копалин, проведення гірничих виробок тощо?
24. Недоліки польового маркетингового дослідження?
25. Проекти гірничих підприємств розробляються?
26. Розроблені проекти гірничих підприємств підлягають?
27. План розвитку гірничих робіт підприємства складається строком на?
28. Доцільно розпочати кабінетне дослідження за наступними напрямками?
29. Гірниче підприємство при проведенні гірничих робіт повинно мати?
30. При виборі країни для експорту за географічним принципом важливо відповісти на наступні питання?
31. Припинення діяльності гірничого підприємства на невизначений строк із можливістю подальшого відновлення його роботи?
32. Сукупність способів і методів механізованого здійснення взаємозв'язаних процесів гірничих робіт, обґрунтованих на фундаментальних знаннях закономірностей розробки і можливостей технічних засобів?
33. Процеси, при яких розроблювані гірські породи змінюють свій агрегатний стан і місцезнаходження?
34. Ємність ринку це?
35. Повна механізація основних та допоміжних процесів – це?
36. HS code це?
37. Статистична та аналітична інформація актуальна?
38. Ким здійснюється контроль за виконанням плану розвитку гірничих робіт?
39. Прямий вихід на ринок означає?
40. Передумовами виникнення маркетингу є?
41. До завдань, що вирішуються за допомогою маркетингу, належать?
42. На етапі усвідомлення проблеми з маркетингу з'ясовують?
43. Непрямі методи регулювання попиту і пропозиції містять?
44. При плануванні розвитку гірничих робіт із видобування мінеральної сировини на кар'єрах в промисловості будівельних матеріалів користуються класифікацією гірських порід за?
45. «Показне (демонстративне) споживання» означає?

46. Концепція маркетингу стверджує, що для досягнення цілей фірми необхідно щоб?
47. Виробнича концепція стверджує, що для досягнення цілей фірми необхідно щоб?
48. Товарна концепція стверджує, що для досягнення цілей фірми необхідно, щоб?
49. Потреба – це?
50. Поняття «ринок» – це?
51. Потенційний ринок підприємства – це?
52. Поняття «кон’юнктура товарного ринку» – це?
53. Потенційний ринок підприємства – це?
54. Реальна місткість ринку – це?
55. Сегментація ринку – це?
56. Ознаки сегментування ринку продукції виробничо-технічного призначення – це?
57. Географічні критерії сегментації ринку – це?
58. Демографічний принцип сегментування споживчих ринків – це?
59. Сегментація на основі психографічних критеріїв – це?
60. Сукупність фізичних і юридичних осіб, які купують товари або одержують послуги для власного використання?
61. Стратегію масового охоплення під час виходу на цільовий ринок доцільно використовувати, якщо?
62. Однією з головних причин, чому лідери країн Заходу в 1939 р. розпочали пошук можливостей відновлення балансу сил в Європі, стало(-а, -и)?
63. У середині 30-х рр. Франція наполягла на створенні блоку у складі Греції, Румунії, Туреччини і Югославії, який мав назву?
64. Кому належить твердження, що увесь докапіталістичний світ-економіки рано або пізно перетворювалися в мир-імперію через їхнє політичне об’єднання під владою однієї держави?
65. Яка система визначається наявністю двох наддержав, могутність і вплив яких ділить міжнародну систему на дві відносно відмежовані підсистеми?
66. Що належить до передумов виникнення сучасної світової системи?
67. Яка система характеризується наявністю однієї наддержави, могутність і вплив якої на систему є визначальним, формуючи взаємозв’язки та окреслюючи характер дій держав нижчих ієрархічних рівнів?
68. За умов якої системи міждержавні коаліції утворюються на основі спільних інтересів і мають нетривалий характер?
69. Хто з дослідників виділив сім історичних міжнародних систем, першою з яких є давньокитайська система?
70. Як називається різновид міжнародної системи, що існувала в 1914–1974 р., згідно Е. Луарду?
71. Коли, на думку Ф. Брайара й М.Р. Джалілі, стало безперечною політичною реальністю існування планетарної міжнародної системи, що накладає свій відбиток на все міжнародне життя?

72. Який структурний вимір міжнародних систем виділяє Р. Арон у числі основних?
73. Яка із програм не являється географічною інформаційною системою?
74. Кому належить думка про те, що ніякого якісного розходження між біполярною й мультиполярною системами, фактично, не існує крім, може бути, того, що перша більше стабільно, чим друга?
75. Якими відносинами представлений вертикальний вимір міжнародного порядку?
76. З якої дати прийнято вести відлік процесу становлення й розвитку сучасного міжнародного порядку?
77. Коли в Німеччині виник напрямок ліберального імперіалізму?
78. Що є головним критерієм віднесення суспільних відносин до такого виду, як відносини міжнародні?
79. До якої галузі наукового знання, згідно з класифікацією ЮНЕСКО, належить наука про міжнародні відносини?
80. Які інструменти належать до основних засобів забезпечення міжнародної безпеки?
81. З позицій якого підходу міжнародні відносини виступають як спосіб самоствердження їхнього суб'єкта у власних очах і в очах членів світового (міжнародного) співтовариства як повноцінних і повноправних акторів світової політичної сцени?
82. Який вчений визначив міжнародну систему як сукупність, узаконену політичними одиницями, які підтримують регулярні зв'язки одна з одною?
83. Як називається наукова дисципліна, що досліджує фундаментальні зміни онтологічних підстав політичного (і не тільки політичного) світу, просторово-часові характеристики міжнародних явищ і процесів?
84. Яке поняття відображує універсальний процес впорядкування соціального буття людства як цілісності, еволюції форм організації міжнародного життя від міжнародного порядку до світового?
85. Яке поняття відображує універсальний процес впорядкування соціального буття людства як цілісності, еволюції форм організації міжнародного життя від міжнародного порядку до світового?
86. Як називається спосіб самоорганізації міжнародного життя через взаємодію між державами, в основі якої лежить конкуренція національних інтересів та співвідношення національних сил?
87. Яке поняття відбиває сукупність потреб та бажань, задоволення яких надійно забезпечує існування та можливість поступового розвитку людини, суспільства, держави, світового співтовариства?
88. Який вчений розглядав міжнародні відносини як „сукупність угод або потоків, які перетинають кордони або ж мають тенденцію до перетинання кордонів”?
89. Яку концепцію сформулював Х. Маккіндер?
90. Які країни належать до території хартленду?
91. Який підхід до розуміння сили започаткував Р. Арон?

92. Що є основною категорією, якою оперують представники школи стратегічного аналізу?
93. Яке поняття відображує спосіб цілераціональної організації міжнародного життя шляхом формування глобального інституційного середовища узгодження суперечливих інтересів міжнародних акторів усіх рівнів і типів?
94. У чому полягає основна ідея євразійства?
95. У працях яких вчених розвинуто ідеї „ізоморфізму“?
96. Хто в сучасному світі виступає в якості суб'єкта мондіалізаційного процесу?
97. Хто з названих вчених є представниками школи світ-системного аналізу?
98. Які підходи в дослідженнях міжнародних відносин належать до основних підходів до розгляду інтеграційних процесів?
99. Формування глобального виміру світу політики є
100. Що становить організаційну та ресурсну основу розгортання мондіалізаційного процесу?
101. Стрижневою державою якої цивілізації, відповідно до теорії зіткнення цивілізацій С. Хантингтона, є Китай?
102. У діяльності яких американських політиків знайшов втілення політичний ідеалізм?
103. В чому полягає основна закономірність становлення світового порядку?
104. У чому полягає сучасний геополітичний зміст «стратегії анаконди»?
105. У діяльності яких американських політиків знайшов втілення політичний реалізм?
106. Який характер має глобалізація управління в умовах світового порядку?
107. Автором якої праці є М. Мерль?
108. Які параметри визначають глобальну інженерію як систему глобальних технологій?
109. Хто з геополітиків доводив, що ключ до світової влади знаходиться у регіоні Перської затоки?
110. Як Р. Челлен назвав учення про державну територію з погляду її змісту?
111. Ким була обґрунтована концепція провідної ролі морських комунікацій і морської торгівлі у зростанні сили авторитету держави?
112. Ким була розроблена концепція „зіткнення цивілізацій“?
113. На сучасному етапі світового розвитку створюються передумови для переходу
114. Як називається діяльність зі штучного створення бажаної інфраструктури світового порядку?
115. Ким представлений соціологічний підхід до вивчення міжнародних відносин?
116. Що є результатом формування і розвитку економічної системи глобалізму на сучасному етапі?
117. Які питання не належать до перерахованих Р. Ароном основних проблем соціології міжнародних відносин?

118. Яку змінну, властиву кожній міжнародній системі, виділяє М. Каплан?
119. Які приклади комерціалізованих даницьких світ-систем наводить К.Чейз-Данн?
120. Коли почав використовуватись термін “глобальні проблеми”?

7. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Бадрак О., Шостак Л. Цілі та пріоритети сталого розвитку України / Економіка України. – 2002. – №10. – С.30-36.
2. Барановський В. До концепції переходу України на модель сталого розвитку / Економіка України. – 2001. – №7. – С.78-83.
3. Барановський В. Стратегія екологічно сталого розвитку України / Розбудова держави. – 1998. – № 9-10. – С.18-21.
4. Веклич О.Формування економічного механізму сталого розвитку України (теоретико-концептуальні засади) / Вісн. НАН України. – 2000. – №6. – С.3-16.
5. Волощук В.М. та ін. Географічні проблеми сталого розвитку України / Укр. геогр. журн. – 1998. – №1. – С.13-18.
6. Руденко Л.Г. Сталий розвиток: пошуки моделей сталого розвитку України / Укр. геогр. журн. – 1998. – №1. – С.5-12.
7. Трегобчук В. Концепція сталого розвитку для України / Вісн. НАН України. – 2002. – №2. – С.31-40.
8. Економічний розвиток сучасних цивілізацій: Навч. Посібник. / А. С. Філіпенко. – К.: Либідь, 2000. – 574 с.
9. Міжнародні економічні відносини: Підручник / Л. М. Горбач, О. В. Плотніков. – К.: Либідь, 2005. – 462 с.
10. Світова економіка: Підручник / А. С. Філіпенко, В. С. Будкін, О. І. Рогач та ін. – К.: Либідь, 2007. – 640 с.

12. ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

1. <http://uiar.org.ua/Ukr/eighth.htm>
2. <http://bse.sci-lib.com/article095023.html>
3. Офіційний сайт журналу Устойчивое развитие: наука и практика - <http://srv5.uni-dubna.ru/journal/index.php>
4. Сайти ООН: <http://www.un.org/ru>, <http://www.unrussia.ru>.
5. ООН в Україні - <http://www.un.org.ua/ua/about>